

Kadernota

2024 – 2027

Van goed naar (nog) beter

Inhoud

Inhoud	2
Bestuurlijke samenvatting	3
Financiële samenvatting	7
Financieel meerjarenperspectief	9
Toelichting Programma's	14
Bestuur en Ondersteuning	14
Veiligheid	15
Verkeer en Vervoer	16
Onderwijs	18
Sport, cultuur en recreatie	19
Sociaal domein	21
Bouwen en wonen (VHROSV)	23
Algemene Dekkingsmiddelen	24
Overhead	26
Ontwikkelingen	30
Sociaal domein	30
Ruimtelijk domein	32
Bedrijfsvoering & dienstverlening	33
Bijlagen	34
1. Uitgangspunten kadernota	34
2. Verloop Reserves	35

Bestuurlijke samenvatting

Van goed naar (nog) beter

Er gebeurt veel in onze maatschappij en dat vraagt om een gemeente die (financieel) in staat is om aan veel eisen en wensen te voldoen. We moeten kunnen inspelen op ontwikkelingen die vaak moeilijk of niet te voorspellen zijn, en ondertussen ook inspanningen en investeringen doen die nodig zijn om onze eigen ambities te doen slagen. Dat alles is niet makkelijk maar wel noodzakelijk. Landelijk zie je dat het vertrouwen in de eigen gemeente is gedaald. Wij werken er iedere dag hard aan om het vertrouwen van onze inwoners te vergroten.

Deze kadernota schetst de contouren van de begroting van 2024. Na de bespreking en vaststelling door de gemeenteraad worden de onderdelen verder uitgewerkt en ingevuld, waarna de eigenlijke begroting in november kan worden vastgesteld. Maar de grote lijn is al goed zichtbaar: onze mooie gemeente staat er in veel opzichten goed voor, maar tegelijkertijd moet er ook veel worden gedaan om dat zo te houden en beter te maken. We werken aan vooruitgang voor onze inwoners en onze mooie leefomgeving.

Om daar ook in 2024 verder aan te bouwen, bevat deze kadernota een aantal plannen met bijbehorende financieringsvoorstellen. Ook signaleert de kadernota een aantal ontwikkelingen die we sowieso moeten oppakken. Al met al resulteert dit in een financieel beeld dat er voor de komende twee jaar goed uit ziet, maar daarna, net zoals bij de meeste andere gemeenten, verslechtert door de gewijzigde uitkering uit het Gemeentefonds die het grootste deel van onze inkomsten bepaalt. De uitdaging is groot, maar gelukkig gaan we die niet alleen aan maar samen met alle betrokkenen in de hele gemeente en daarbuiten. We maken de plannen samen en voeren ze samen uit.

Dichter bij inwoners

Een belangrijk verbindend middel is burgerparticipatie. In 2023 stellen we een participatieverordening op waarmee we de handvatten en regels voor participatie duidelijk hebben gemaakt. Daarmee hebben we het instrumentarium voor participatie gereed conform de Omgevingswet-vereisten. Belangrijkste is echter dat we blijven leren, doen en experimenteren rondom participatie. In 2023 zijn we gestart met actieve stappen rond jongerenparticipatie. Dat zetten we in 2024 onverminderd voort. We gebruiken duidelijke taal, want we willen dat iedereen onze informatie begrijpt. We blijven onze dienstverlening verbeteren. Inwoners kunnen hun vragen stellen op het moment en de manier die zij willen. We zorgen er ook voor dat producten sneller en eenvoudiger digitaal kunnen worden aangevraagd. Voorbeelden hiervan zijn de digitale parkeerontheffing en het digitaal doorgeven van een verhuizing. Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Vanaf dat moment vindt ruimtelijke ordening plaats op grond van deze wet, inclusief de digitale ondersteuning daarvan waarbij het contact met de gemeente eenvoudiger wordt.

We zijn er voor kwetsbare inwoners

We ondersteunen inwoners die dat nodig hebben. Of dat nu is door de hoge energieprijzen, de toeslagenaffaire, of andere omstandigheden. We bieden leefgeld aan ontheemden uit Oekraïne en we verlichten energiearmoede. Wij vormen een laatste vangnet voor inwoners, organisaties en verenigingen die met alle landelijke energiemaatregelen onvoldoende worden geholpen.

In 2023 en 2024 wordt er met extra inzet gewerkt aan het digitaliseren en het optimaliseren van werkprocessen. Daarmee zorgen we dat inwoners makkelijker en sneller aanvragen kunnen doen. De gemeente heeft een regierol bij huishoudens met gestapelde problematiek. In 2023 zijn twee projecten gestart waarbij vanuit de gemeente nadrukkelijker een regierol wordt opgepakt in specifieke casuïstiek; het gaat om de Pilot Regie Jeugd voor huishoudens met kinderen waarbij de veiligheid in het geding is en de start van een multidisciplinair team in de wijken Sterk voor Noord. Met de komst van de Wet aanpak meervoudige problematiek in het sociaal domein (Wams), die naar verwachting in januari 2024 wordt ingevoerd, wordt de regierol vanuit de gemeente verder uitgewerkt en geïmplementeerd.

We hebben regelmatig contact met mensen met een bijstandsuitkering. In 2023 en 2024 worden gesprekken gevoerd met alle inwoners die een bijstandsuitkering ontvangen. Deze gesprekken zijn bedoeld om de inwoners (wederom) te leren kennen en met hen in contact te blijven. We zetten in op tijdig(er) signaleren van problemen om zo de juiste hulp en waar nodig maatwerk te bieden. De menselijke maat staat hierbij voorop. Huisartsen zijn belangrijke doorverwijzers naar jeugdhulp. In 2024 moeten er betere afspraken zijn over de doorverwijzingen en de samenwerking tussen de huisartsen en het gemeentelijke jeugdteam.

Ook het landelijke en lokaal zorgdomein is volop in beweging. In 2023 zijn het integraal zorgakkoord (IZA) en het gezond en actief leven akkoord (GALA) getekend door zorgpartijen, waaronder gemeenten. Samen gaan we voor toegankelijke en betaalbare zorg, preventie, stimuleren van gezondheid en bevorderen dat mensen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. In 2024 werken we door aan het versterken van de sociale basis in wijken, krijgt de aanpak eenzaamheid een vervolg, zetten we in op valpreventie en maken we afspraken over integraal werken in de toegang naar zorg.

Veiligheid, een gezamenlijke verantwoordelijkheid

We zorgen dat het in onze gemeente veilig blijft om te wonen, werken, ondernemen, recreëren en verblijven. We zetten in op behoud en versterking van handhaving en leggen de focus op resultaten bij de aansturing van onze handhavers. Daarnaast worden zij opgeleid op specifiekere thema's, zoals Jeugd en Ondernijning. Op deze manier kunnen we als gemeente nog beter inspelen op actualiteiten in de wijk. Bovendien worden door wijkactieplannen de aandachtspunten in de wijk zichtbaar en kunnen we, waar mogelijk samen met inwoners, de problemen aanpakken.

Blijven werken aan bereikbaarheid

Regionale samenwerking en publiek-private samenwerking bij bereikbaarheidsvraagstukken is op veel fronten aan de orde. Zo zijn we nauw betrokken bij de ontwikkeling van de CID-Binckhorst. Maar één onderwerp springt eruit: de Mall of the Netherlands. De Mall is een trekpleister van formaat, uniek in zijn soort en omvang in Nederland. De bezoekersaantallen zijn boven verwachting hoog. Op zich is dat mooi, maar het vertaalt zich wel in flinke uitdagingen voor het verkeer. Omwonenden in de omliggende wijken ervaren overlast en de doorstroming van de N14 verloopt niet altijd soepel. De bereikbaarheid en mobiliteitsvraagstuk rond de Mall is geen specifiek gemeentelijk vraagstuk en zelfs niet alleen een overheidsvraagstuk. Het is een gedeelde opgave van de eigenaar-exploitant van de Mall (URW), de gemeente, de vervoersbedrijven en bovenlokale overheden. Dit vraagt een nieuw soort samenwerking van publieke en private partijen, om te beginnen met de opbouw van een alliantie tussen partijen waarvan de meeste één maat groter zijn dan Leidschendam-Voorburg. Dat vraagt expertise die een middelgrote gemeente als de onze nu nog niet in huis heeft. De voorbereidingen voor deze alliantie starten in 2023, waarbij de verwachting is dat de vorming daarvan en vooral het opzetten van een gezamenlijk programma van maatregelen voornamelijk in 2024 plaatsvinden.

Duurzame toekomst en een goede leefomgeving voor iedereen

Dat doen we met inwoners, ondernemers en organisaties. Uitgangspunt daarbij is het in 2023 vastgestelde uitvoeringsprogramma Duurzaamheid. Daarin hebben we ingezet op verbreding en versnelling van de opgave en met als belangrijke pijler dat iedereen in onze gemeente in staat wordt gesteld mee te doen met verduurzaming. Ook in 2024 investeren we in de verduurzaming van onze gemeente. Er wordt een nieuw circulair afvalbeleid vastgesteld en we werken aan de wijkuitvoeringsplannen in de Heuvel-/ Amstelwijk en Leidschendam Zuid. We maken openbare ruimte bestendig tegen steeds extremere weersomstandigheden door de oppervlakte te vergroenen en voldoende voorzieningen voor waterberging aan te leggen. We stimuleren elektrisch rijden door de laadinfrastructuur hierop optimaal in te richten. We werken ook aan de verbetering van de luchtkwaliteit. Regionaal zetten we in op het Schone Lucht Akkoord (SLA): de uitvoering van de motie '80 km op snelwegen' in de regio. Aan de hand van het in 2023 opgestelde GroenActiePlan versterken we de biodiversiteit en nemen we maatregelen voor klimaatadaptatie.

Wonen, werken en recreëren in een aantrekkelijke omgeving

Komende jaren wordt fors geïnvesteerd in de leefbaarheid en bereikbaarheid van Voorburg West. Aan de komst van twee tramverbindingen, die kort over het grondgebied van Leidschendam-Voorburg lopen, wordt een fors bedrag gekoppeld dat ten goede komt aan de gehele wijk. Daarover heeft het college afspraken gemaakt met het rijk en de regio. Er wordt fors geïnvesteerd in de ontwikkeling van CID Binckhorst. In de onderhandelingen stond voor Leidschendam-Voorburg de uitkomst centraal van de participatie waarin inwoners ideeën en wensen naar voren brachten. Vooral een groene omgeving en de verkeersveiligheid waren onderwerpen die mensen bezighielden. Met het geld kan daaraan tegemoet worden gekomen. De plannen worden samen met inwoners ingevuld. In 2024 gaan er binnen onze gemeente naar verwachting veel woningbouwprojecten in uitvoering: de Triadome-locatie en deellocatie 3a in Klein Plaspoelpolder, Van Ruysdaellaan, Schakenbosch en diverse deelgebieden in Vlietvoorde. Deze nieuwbouwprojecten zullen voor honderden nieuwe woningen zorgen.

Slagkracht

Het is gebleken dat het nodig is om de organisatie op bepaalde plekken te versterken. Op die manier kan de gemeente een organisatie zijn die wendbaar is, meebeweegt met maatschappelijke ontwikkelingen en middenin de samenleving staan. De eisen aan beleid en beleidsontwikkeling veranderen en er worden zwaardere eisen gesteld aan informatiebeveiliging. ICT wordt ook een steeds belangrijker onderdeel van de werkprocessen. Daarnaast verandert de wijze van beheer van de openbare ruimte. Op deze plekken wordt de slagkracht van de organisatie vergroot.

Genoeg uitdagingen voor nu en het komende jaar die we niet alleen aan kunnen gaan. Wij zetten ons dagelijks in om onze mooie gemeente bereikbaar, veilig, duurzaam en groen te houden, met genoeg voorzieningen voor iedereen.

Het college van burgemeester en wethouders,

Martijn Vroom
Astrid van Eekelen
Bianca Bremer
Marcel Belt
Jeffrey Keus
Philip van Veller

Financiële samenvatting

De financiële ontwikkeling van het meerjarenperspectief kan grofweg ingedeeld worden in twee categorieën: ontwikkelingen die van invloed zijn op de baten en lasten van het bestaande beleid en ontwikkelingen door beleidswijzigingen (nieuw beleid en intensivering). In onderstaande tabel zijn de totalen weergegeven.

Kadernota 2024 - 2027	2024	2025	2026	2027
<u>Vastgestelde begroting - raad november 2022:</u>				
Meerjarenbegroting 2023-2026	-294	6.784	-3.518	-3.762
Nota van Wijziging 2023-2026	4.657	1.855	3.421	-759
Amendementen begroting 2023-2026	-168	-168	-168	-168
Breder toepassen amendement index subsidies	-253	-253	-253	-253
Uitgangspositie Kadernota	3.942	8.218	-518	-4.942
Exogeen en autonoom	-2.963	-3.031	-3.091	-3.150
Nieuw beleid en intensivering	-472	-181	-181	-181
Slagkracht Leidschendam-Voorburg	-1.585	-1.530	-1.530	-1.530
Raadsvoorstellen en -brieven	25	12	4	4
Volume-ontwikkeling	97	-287	99	564
Loon- en prijsontwikkeling	-130	-130	-130	-130
Effecten investeringsplan	-31	-220	728	-51
Totaal effect Kadernota 2024 - 2027	-5.059	-5.366	-4.101	-4.474
Correctie voor saldo incidentele baten en lasten	1.553	60	0	0
Structureel begrotingssaldo 2024 - 2027	436	2.913	-4.619	-9.416

Bedragen x € 1.000

Meerjarenperspectief

Gesteld kan worden dat de jaren 2024 en 2025 er (licht) positief voorstaan. De financiële ontwikkelingen kunnen gedekt worden met de beschikbare middelen.

In de jaren vanaf 2026 ziet het beeld er anders uit. Dat is niet zozeer gelegen in de financiële effecten van de in deze kadernota voorliggende voorstellen, als wel met de ingreep die het Rijk heeft gedaan in de financiering van het gemeentefonds. Incidenteel is daar voor 2026 (afgerond) € 1,0 miljard voor vrijgemaakt door het Rijk. Vanaf 2027 is dat niet het geval, al is inmiddels wel bekend dat deze aanvulling vanaf 2027 structureel wordt doorgetrokken. Dit effect zal worden verwerkt via de meicirculaire 2023. Met deze situatie worden vrijwel alle gemeenten geconfronteerd.

Het college wil niet vooruitlopen op de verdere gesprekken tussen de VNG en het Rijk. De gemeente Leidschendam-Voorburg is behoedzaam en volgt de gesprekken nauwgezet, maar adviseert om met deze rode cijfers naar het Rijk – en de toezichthouder - goed inzichtelijk te maken welke onevenwichtige herijking zij heeft uitgevoerd met het gemeentefonds.

Gemeentelijke reserves

De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft een flinke financiële buffer. Het betreft hier onder andere een algemene reserve vrij besteedbaar en diverse door de raad ingestelde bestemmingsreserves. Deze bestemmingsreserves zijn onder andere gelabeld voor duurzaamheid en energietransitie, herstelbeleid, mobiliteit, bereikbaarheid, onderwijshuisvesting en langer zelfstandig wonen. De omvang hiervan maakt het mogelijk dat de gemeente fors investeert in belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen, zonder dat dit ons meerjarenperspectief raakt of dat er op andere belangrijke taakvelden ingegrepen moet worden. Het gaat hier altijd om incidentele uitgaven. Er zijn diverse bestedingsplannen, waaronder het recentelijk herijkte bestedingsplan Duurzaamheid en Energietransitie, door de raad goedgekeurd en de uitvoering is gaande. Het is wel zo dat als de plannen uitgevoerd zijn, onze reserves flink zullen krimpen. Maar ondanks dat hebben ze naar verwachting nog steeds een acceptabel niveau en blijft de solvabiliteit ruim boven de 30%.

In onderstaande tabel is het verloop van de reserves weergegeven.

Reserve	Stand 31-12 2022	Stand 31-12 2023	Stand 31-12 2024	Stand 31-12 2025	Stand 31-12 2026	Stand 31-12 2027
Algemene reserves	75.062	67.490	65.650	70.179	64.499	54.364
Totaal algemene reserves	75.062	67.490	65.650	70.179	64.499	54.364
Bestemmingsreserves	142.156	122.408	118.665	114.926	111.167	109.164
Totaal Bestemmingsreserves	142.156	122.408	118.665	114.926	111.167	109.164
Totaal Reserves	217.218	189.898	184.315	185.105	175.667	163.528

Bedragen x € 1.000

Financieel meerjarenperspectief

Het meerjarenperspectief op basis van eerder genomen besluiten en het bestaande beleid is geactualiseerd en in dit hoofdstuk uiteengezet. In deze kadernota is een aantal soorten ontwikkelingen opgenomen. Het gaat hier over de autonome en exogene ontwikkelingen, nieuw beleid, slagkracht Leidschendam-Voorburg, effecten van eerder genomen besluiten, volume-ontwikkelingen en loon- en prijsontwikkelingen.

Onderstaand een korte toelichting voor de exogene en autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en intensivering en Slagkracht Leidschendam-Voorburg.

Exogeen en autonoom

Er is sprake van een exogene of autonome ontwikkeling bij nieuwe of gewijzigde wet- en regelgeving of bij ontwikkelingen waar de gemeente niet aan ontkomt. Er is dan geen vrijheid om zelf te bepalen of deze ontwikkeling wel of niet gefinancierd moet worden. De gemeente kan wel in bepaalde mate het kwaliteitsniveau bepalen. Exogeen of autonome ontwikkelingen kan de gemeente alleen zo goed mogelijk absorberen en daarbij de kosten beheersen.

De meest significante posten betreffen de BUIG en de ICT-kosten. De ICT-kosten stijgen voornamelijk door de steeds strengere eisen aan informatiebeveiliging en de toenemende informatisering en automatisering. Zowel de post voor de civiele kunstwerken en oevers als de post voor de speelvoorzieningen komt voort uit onverwachte extra onderhoudslasten. Beide kostenposten zijn mede aanwijzing voor de verderop beschreven noodzaak om de wijze van het beheer van de openbare ruimte te verbeteren. Ook zien we het aantal bezwaren structureel oplopen en daarom is extra capaciteit nodig om de tijdigheid van de afhandeling te kunnen blijven waarborgen. De inwerkingtreding van de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) maakt het juridisch eenvoudiger om over de verschillende sociale werkvelden heen samen te werken. Hiervoor moet in de organisatie een aantal aanpassingen worden doorgevoerd. De schuldhulpverlening aan ondernemers is een voortzetting van een succesvolle coronamaatregel en is inmiddels een wettelijke opdracht van het Rijk.

Nieuw beleid en intensivering

Nieuw beleid en intensivering betreft zowel geheel nieuwe ontwikkelingen, als aanpassingen van bestaand beleid. Het gaat hierbij niet alleen om het maken van beleid, maar ook om de uitvoering van dit beleid.

De benodigde middelen voor de uitvoering van het coalitieakkoord zijn in de programmabegroting 2022-2026 verwerkt, voor zover deze destijds bekend waren. In aanvulling daarop is er een aantal posten voor nieuw beleid. Voor participatie wordt in aanvulling op de middelen vanuit het coalitieakkoord voorgesteld een aantal extra initiatieven te bekostigen. De extra middelen voor eenzaamheidsbestrijding vloeien voort uit een verzoek van de raad en kunnen maar ten dele gedekt worden uit een uitkering van het Rijk. Voor digitalisering dienstverlening WIJZ en de musea is een eenmalig impuls nodig. Tot slot wordt uitvoering gegeven aan de motie over de speelplaats Gravin Catharinaaan.

Slagkracht Leidschendam-Voorburg

De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft veel en verschillende taken en verantwoordelijkheden. Van het bieden van hulp en ondersteuning aan onze inwoners, tot het verzorgen van gebiedsontwikkelingen en het onderhouden van de openbare ruimte. Tegelijkertijd moet de gemeente inspelen op acute ontwikkelingen, zoals het verstrekken van energietoeslag, hulp aan gedupeerden van de kinderopvangtoeslag en het zorgen voor noodopvang voor vluchtelingen. Ondertussen komt er op de korte en langere termijn nog meer op de gemeente af aan nieuwe wetgeving en maatschappelijke opgaven. Dit alles vraagt steeds meer van de ambtelijke organisatie.

Om al deze uitdagingen nu en in de toekomst het hoofd te kunnen bieden, wordt er doorgezet op het terugdringen van de administratieve last, op verdere digitalisering en het stellen van prioriteiten. Om acute capaciteitstekorten op belangrijke plekken in de organisatie terug te dringen, en tegelijkertijd te investeren in het strategische vermogen van de organisatie, is in 2020 door de gemeenteraad € 3 miljoen ter beschikking gesteld. Dit budget is onder andere ingezet voor tijdelijke versterking van beleid, uitvoering in het sociaal domein, woningbouwprojecten, corona en de extra bedrijfsvoering (IT, inkoop en financieel) die hiermee gepaard gaat. Een deel van deze inzet had een tijdelijke aard, het andere deel is na enige tijd geabsorbeerd binnen de reguliere budgetten en vacatureruimte. Deze inzet heeft positieve effecten gehad op het vermogen van de organisatie om de opgaven aan te gaan, maar ook het vermogen om de opeenvolgende – en onverwachte - crises beter aan te kunnen.

Tegelijkertijd blijkt dat op andere plekken in de organisatie zich structurele ontwikkelingen voordoen die maken dat de beschikbare capaciteit onvoldoende is om alle verplichte en gewenste taken en opgaven adequaat in te vullen. Hier liggen de volgende drie hoofdontwikkelingen aan ten grondslag.

De eisen aan beleid en beleidsontwikkeling veranderen

Beleid wordt niet meer vanachter het bureau, in rustige omstandigheden ontwikkeld en veelal grotendeels uitgedacht door de landelijke wetgever. Bij het ontwikkelen van beleid is er steeds vaker sprake van grote onderlinge beïnvloeding tussen beleidsterreinen én een steeds grotere vervlechting met de opgaven van de omringende gemeenten. Denk bijvoorbeeld aan de regionale programmering van de woningbouw of in de openbare ruimte de samenhang tussen mobiliteit, natuur, klimaatadaptatie en energie. De opgaven in het ruimtelijk domein en het sociaal domein zijn bovendien steeds complexer geworden en hebben het karakter van een transitie, zoals de omslag naar een klimaatneutrale samenleving. Zulke transities vragen een nieuwe manier van beleid maken, zoals nu bijvoorbeeld ook de insteek is voor de Omgevingsvisie die in voorbereiding is. Dat maakt het ontwikkelen van goed beleid complexer en arbeidsintensiever.

De terechte wens en noodzaak om bewoners en maatschappelijke partners beter te betrekken, maakt dat andere instrumenten en processen gebruikt worden die een groter beslag leggen op de beschikbare capaciteit. Ook wordt de gemeenten steeds vaker taken gegeven die in een wet zijn verankerd, maar van onvoldoende kaders zijn voorzien om de uitvoering goed en snel ter hand te kunnen nemen. De gemeente moet dan een grotere inspanning leveren om die kaders alsnog te ontwikkelen, bovendien steeds vaker in regionaal verband. Ad hoc opgedragen taken vanuit het Rijk komen ook steeds vaker voor, zoals het regelen van noodopvang voor vluchtelingen of het uitvoeren van de ToZo. Ook deze ad hoc opgedragen taken zijn vaak ook onvoldoende uitgewerkt en leggen extra druk op de organisatie. De toename van overgedragen taken, het beleidsmatig alsnog goed uitdenken van deze taken, tezamen met de noodzaak om bewoners en maatschappelijke partners goed te betrekken, creëert de noodzaak om de capaciteit voor beleid te versterken. Om deze redenen is het nodig om de beleidsafdeling op korte termijn te versterken.

ICT is een kritieke succes- en faalfactor geworden

Om de gemeentelijke taken goed uit te kunnen voeren is goede ICT inmiddels net zo belangrijk geworden als goede mensen, goede kaders en voldoende budget. Dat is te zien in het groeiende applicatielandschap van de organisatie en de toename van het gebruik van data- en informatieproducten bij de ontwikkeling van beleid en de besturing van de organisatie. Bovendien groeit de organisatie, waardoor ook de kosten voor de basis-ICT (Microsoft-licenties, laptop en telefoon) hoger worden. De eerder genoemde toenemende complexiteit van taken en de omvangrijke administratieve verplichtingen vanuit de wetgever, maken dat ICT hard nodig is om het adequaat functioneren van bedrijfsprocessen te borgen. Het steeds groeiende takenpakket van de gemeente betekent nog meer ICT en meer mensen die deze ICT ontwikkelen, beheren en beveiligen.

De werkprocessen worden complexer, waar ICT een steeds grotere rol in speelt. Deze werkprocessen worden hierdoor belangrijker, maar ook kwetsbaarder, wat een grote impact kan hebben op de dienstverlening aan bewoners en bedrijven. Bovendien leggen veel ICT-systemen persoonsgegevens van onze bewoners vast en is het onze verantwoordelijkheid deze persoonsgegevens goed te beschermen. De veranderende geopolitieke verhoudingen zijn een dringende extra reden om de beveiliging van de ICT goed te regelen. De wetgever acteert ook op deze ontwikkelingen en gaat wetgeving introduceren die structureel hogere eisen stelt aan informatiebeveiliging. Dit vergroot de noodzaak om de ICT-organisatie te versterken met mensen met verstand van informatiebeveiliging en met leveranciers van beveiligingsproducten en -diensten die ons ondersteunen bij het beveiligen van onze ICT. Dit leidt in deze kadernota tot voorstellen om de ICT-organisatie te versterken.

Ander beheer van de openbare ruimte nodig

Een groot deel van de publieke infrastructuur is tenminste tientallen jaren oud. Het is over het algemeen degelijk gebouwd en goed onderhouden, maar het onderhoud aan deze oude infrastructuur wordt naar verhouding steeds duurder. Daar komt bij dat de eisen van deze tijd steeds meer knellen bij deze oude infrastructuur. Denk daarbij aan hogere veiligheidseisen, maatregelen voor verkeersmanagement, veranderende mobiliteitspatronen, het integreren van eisen voor duurzaamheid en klimaatadaptatie, en participatie van omwonenden. Hierdoor wordt bovendien het inkoopproces en het contractmanagement complexer en intensiever.

De organisatie staat voor de opgave om meer maatschappelijke waarden mee te nemen in haar beheertaak en tegelijkertijd de kosten te beheersen. Daarvoor dient met name op tactisch en strategisch niveau stadsbeheer versterkt te worden, in de wetenschap dat op operationeel niveau vooralsnog de werklast niet vermindert. Het voorstel is om de organisatie te versterken.

Het gericht versterken van de organisatie langs de hierboven beschreven lijnen is nodig om ook op termijn te kunnen blijven voldoen aan onze wettelijke verplichtingen en om de dienstverlening aan onze inwoners, het beheer van de openbare ruimte en de inzet op specifieke beleidsonderwerpen op kwalitatief adequaat niveau te houden. Dit alles maakt het noodzakelijk om op de genoemde plekken de slagkracht van Leidschendam-Voorburg te versterken. Versterking op alle vraagstukken en met het allerhoogste ambitieniveau, is niet mogelijk.

Financieel meerjarenperspectief

Onderstaande tabel geeft de mutaties op het huidige financieel meerjarenperspectief weer, wat tot een geactualiseerd structureel begrotingssaldo leidt.

Financieel meerjarenperspectief	2024	2025	2026	2027
Uitgangspositie kadernota 2024-2027	3.942	8.218	-518	-4.942

Mutaties meerjarenperspectief:

Exogeen en autonoom

1. Administratieve ondersteuning Bezwaar	-70	-70	-70	-70
2. Civiele kunstwerken en oevers	-157	-172	-186	-235
3. ICT-ontwikkelingen	-900	-950	-950	-950
4. Rijksbudget BUIG	-1.696	-1.738	-1.788	-1.788
5. Schuldhulpverlening ondernemers	-90	-90	-75	-75
6. Speelvoorzieningen	0	-11	-21	-32
7. Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams)	-50	0	0	0
Subtotaal	-2.963	-3.031	-3.091	-3.150

Nieuw beleid en intensivering

8. Burgerparticipatie	-140	-140	-140	-140
9. Digitalisering Werk & Inkomen, Jeugd en Zorg	-100	0	0	0
10. Eenzaamheidsbestrijding	-27	-35	-35	-35
11. Incidenteel flexibele ruimte	-150	0	0	0
12. Motie Speeltuin Gravenwijk	0	-6	-6	-6
13. Transitiesubsidie musea	-55	0	0	0
Subtotaal	-472	-181	-181	-181

Slagkracht Leidschendam-Voorburg

14. Beleidscapaciteit Sociaal domein	-100	-100	-100	-100
15. Expert Biodiversiteit	-100	-100	-100	-100
16. Expert Mobiliteitstransitie	-100	-100	-100	-100
17. Expert Planoloog	-100	-100	-100	-100
18. ICT-ontwikkelingen personeel	-700	-700	-700	-700
19. Professionalisering inkoop	-170	-170	-170	-170
20. Teamleiderscapaciteit ruimtelijk beleid en advies	-115	-60	-60	-60
21. Toekomstbestendig beheren	-200	-200	-200	-200
Subtotaal	-1.585	-1.530	-1.530	-1.530

Raadsvoorstellen en -brieven

22. Decembercirculaire 2022	25	12	4	4
Subtotaal	25	12	4	4

Volume-ontwikkeling

23.	Aanpassen lastenbudgetten aan volume-ontwikkeling 2024	-137	233	41	-274
24.	Stelpost openbare ruimte	8	122	225	229
25.	Volume-ontwikkelingen gemeentefonds	226	-642	-167	609
Subtotaal		97	-287	99	564

Loon- en prijsontwikkeling

26.	Aanpassen batenbudgetten aan prijspeil 2024	2.048	2.082	2.094	2.094
27.	Aanpassen lastenbudgetten aan prijspeil 2024	-7.123	-7.157	-7.169	-7.169
28.	CAO-ontwikkelingen	-130	-130	-130	-130
29.	Loon- en prijscompensatie Gemeentefonds prijspeil 2024	5.075	5.075	5.075	5.075
Subtotaal		-130	-130	-130	-130

Effecten investeringsplan

30.	Kapitaallasten 2024-2027	-31	-220	728	-51
Subtotaal		-31	-220	728	-51

Totaal mutaties meerjarenperspectief	-5.059	-5.366	-4.101	-4.474
---	---------------	---------------	---------------	---------------

Geactualiseerd meerjarenperspectief	-1.117	2.853	-4.619	-9.416
<i>Correctie voor saldo incidentele baten en lasten</i>	-1.553	-60	0	0
Structureel begrotingssaldo	436	2.913	-4.619	-9.416

Bedragen x € 1.000

Toelichting Programma's

In dit hoofdstuk worden de mutaties per programma weergegeven en toegelicht. Per programma wordt ingegaan op de actualisaties. Alleen de relevante programma's worden getoond.

Bestuur en Ondersteuning

Programma Bestuur en Ondersteuning	2024	2025	2026	2027
Nieuw beleid en intensivering				
Incidenteel flexibele ruimte	-150	0	0	0
Subtotaal	-150	0	0	0
Effecten investeringsplan				
Kapitaallasten 2024-2027	-82	-70	5	5
Subtotaal	-82	-70	5	5
Totaal programma Bestuur en Ondersteuning	-232	-70	5	5

Bedragen x € 1.000

Toelichting

Nieuw beleid en intensivering

Incidenteel flexibele ruimte

De maatschappelijke ontwikkelingen gaan snel en vereisen organisatorische en financiële wendbaarheid om daarop in te spelen. Bij de programmabegroting 2024-2027 zal de specifieke inzet van deze middelen worden bepaald.

Effecten investeringsplan

Kapitaallasten 2024-2027

Het investeringsplan 2023-2027 is geactualiseerd. Dit leidt tot wijzigingen in de kapitaallasten (rente en afschrijvingen) in meerdere programma's. In het raadsvoorstel Vaststellen Investeringsplan 2023-2027 wordt een verdere toelichting gegeven.

Veiligheid

Programma Veiligheid	2024	2025	2026	2027
Effecten investeringsplan				
Kapitaallasten 2024-2027	-1	-1	-2	1
Subtotaal	-1	-1	-2	1
Totaal programma Veiligheid	-1	-1	-2	1

Bedragen x € 1.000

Toelichting

Effecten investeringsplan

Kapitaallasten 2024-2027

Het investeringsplan 2023-2027 is geactualiseerd. Dit leidt tot wijzigingen in de kapitaallasten (rente en afschrijvingen) in meerdere programma's. In het raadsvoorstel Vaststellen Investeringsplan 2023-2027 wordt een verdere toelichting gegeven.

Verkeer en Vervoer

Programma Verkeer en Vervoer	2024	2025	2026	2027
Exogeen en autonoom				
Civiele kunstwerken en oevers	-157	-172	-186	-235
Subtotaal	-157	-172	-186	-235
Slagkracht Leidschendam-Voorburg				
Expert Mobiliteitstransitie	-100	-100	-100	-100
Subtotaal	-100	-100	-100	-100
Effecten investeringsplan				
Kapitaallasten 2024-2027	-52	-47	34	43
Subtotaal	-52	-47	34	43
Totaal programma Verkeer en Vervoer	-309	-319	-252	-292

Bedragen x € 1.000

Toelichting

Exogeen en autonoom

Civiele kunstwerken en oevers

In 2023 wordt er gewerkt aan het beheerplan Civiele kunstwerken en oeverconstructies, zoals bruggen, kademuren en beschoeiingen.

Dit plan richt zich op het planmatig beheer en inzicht krijgen in de omvang van het areaal, de kwaliteit en de benodigde maatregelen voor instandhouding. Het plan wordt in 2023 aan de raad voorgelegd. Vervangingskredieten zijn nodig voor beschoeiingen en waar dat kan ombouwen naar onbeschoeide of natuurvriendelijke oevers. In de huidige begroting is voor deze onderwerpen rekening gehouden met onderhoudsbudget echter nog niet met vervanging, maar nu blijkt dat onderhoud niet meer genoeg en vervanging noodzakelijk is. Vervangingskredieten voor kunstwerken worden zoveel mogelijk toegevoegd aan de bestaande vervangingskredieten voor civiele constructies. Voor betonnen, stalen en metselwerk oeverconstructies is op basis van inspecties een verhoging nodig van de bestaande kredieten voor civiele constructies. Het beheerplan is nog niet volledig klaar, maar om een goede doorkijk te maken voor het meerjarenperspectief is in de kadernota alvast een stelpost opgenomen. De stelpost bevat zowel de stijging van de exploitatie lasten als van de kapitaalslasten.

Slagkracht Leidschendam-Voorburg

Expert Mobiliteitstransitie

De gegroeide opgave in het ruimtelijk domein vraagt om een versterking met de functie van senior medewerker bereikbaarheid en mobiliteit vanwege steeds meer mobiliteitsvraagstukken, de aanpak lange termijn mobiliteit voor The Mall inclusief het ondersteunend parkeerbeleid, het sturen op een geleidelijke mobiliteitstransitie en mobiliteitsvraagstukken op regionaal niveau.

Effecten investeringsplan

Kapitaallasten 2024-2027

Het investeringsplan 2023-2027 is geactualiseerd. Dit leidt tot wijzigingen in de kapitaallasten (rente en afschrijvingen) in meerdere programma's. In het raadsvoorstel Vaststellen Investeringsplan 2023-2027 wordt een verdere toelichting gegeven.

Onderwijs

Programma Onderwijs	2024	2025	2026	2027
Effecten investeringsplan				
Kapitaallasten 2024-2027	21	21	585	-171
Subtotaal	21	21	585	-171
Totaal programma Onderwijs	21	21	585	-171

Bedragen x € 1.000

Toelichting

Effecten investeringsplan

Kapitaallasten 2024-2027

Het investeringsplan 2023-2027 is geactualiseerd. Dit leidt tot wijzigingen in de kapitaallasten (rente en afschrijvingen) in meerdere programma's. In het raadsvoorstel Vaststellen Investeringsplan 2023-2027 wordt een verdere toelichting gegeven.

Sport, cultuur en recreatie

Programma Sport, cultuur en recreatie	2024	2025	2026	2027
Exogeen en autonoom				
Speelvoorzieningen	0	-11	-21	-32
Subtotaal	0	-11	-21	-32
Nieuw beleid en intensivering				
Motie Speeltuyn Gravenwijk	0	-6	-6	-6
Transitiesubsidie musea	-55	0	0	0
Subtotaal	-55	-6	-6	-6
Slagkracht Leidschendam-Voorburg				
Expert Biodiversiteit	-100	-100	-100	-100
Subtotaal	-100	-100	-100	-100
Effecten investeringsplan				
Kapitaallasten 2024-2027	132	38	133	99
Subtotaal	132	38	133	99
Totaal programma Sport, cultuur en recreatie	-23	-78	6	-39

Bedragen x € 1.000

Toelichting

Exogeen en autonoom

Speelvoorzieningen

Bij de vervanging voor speelplekken wordt gestreefd naar meer ontmoeting, spelaanleiding en natuurlijke uitvoering. Speelplekken worden samen met de buurt ontwikkeld. De vervangingsinvesteringen zijn onvoldoende om de speelvoorzieningen op gelijkblijvend niveau te houden. De afgelopen jaren zijn vervangingen uitgesteld zonder dat de veiligheid in geding kwam. Dit is gedaan om binnen de begroting te blijven. Voor de komende jaren zijn echter aanvullende middelen nodig om areaal te vervangen en om bijkomende kosten voor de ondergrond en de omgeving op te vangen en zo de huidige speelvoorzieningen veilig te houden.

Nieuw beleid en intensivering

Motie Speeltuyn Gravenwijk

Op 21 maart 2023 heeft de raad unaniem besloten de tijdelijke speelplaatsvoorziening aan de Gravin Catherinalaan permanent te maken. De realisatie hiervan is een investering en daarom worden vanaf 2025 afschrijvingslasten begroot.

Transitiesubsidie musea

Het doel is om het (gecombineerde) Huijgensmuseum (Huygens' Hofwijck en Huygens' Swaensteyn) door te ontwikkelen op kwaliteit, bezoekersaantallen en zelfstandigheid. Vanuit de juiste rol en verantwoordelijkheid zal er een meerjaren exploitatieovereenkomst worden opgesteld. De transitie (gericht op onder andere personeelsbeleid, promotie en marketing) beoogt dat het museum na 2027 jaarlijks meer eigen inkomsten vergaard én een eigen vermogen opbouwd. Dit betekent dat de musea minder afhankelijk zullen zijn van de gemeente en zelf financiële ruimte kunnen creëren om tegenslagen op te vangen.

Slagkracht Leidschendam-Voorburg

Expert Biodiversiteit

De gegroeide opgave in het ruimtelijk domein vraagt om een versterking met de functie van een senior medewerker (stads)ecologie (stadsecoloog) en biodiversiteit. Er ligt hier een maatschappelijke opgave, mede vanwege het onderwerp stikstof.

Effecten investeringsplan

Kapitaallasten 2024-2027

Het investeringsplan 2023-2027 is geactualiseerd. Dit leidt tot wijzigingen in de kapitaallasten (rente en afschrijvingen) in meerdere programma's. In het raadsvoorstel Vaststellen Investeringsplan 2023-2027 wordt een verdere toelichting gegeven.

Sociaal domein

Programma Sociaal domein	2024	2025	2026	2027
Exogeen en autonoom				
Rijksbudget BUIG	-1.696	-1.738	-1.788	-1.788
Schuldhulpverlening ondernemers	-90	-90	-75	-75
Subtotaal	-1.786	-1.828	-1.863	-1.863
Nieuw beleid en intensivering				
Eenzaamheidsbestrijding	-27	-35	-35	-35
Subtotaal	-27	-35	-35	-35
Slagkracht Leidschendam-Voorburg				
Beleidscapaciteit Sociaal domein	-100	-100	-100	-100
Subtotaal	-100	-100	-100	-100
Totaal programma Sociaal domein	-1.913	-1.963	-1.998	-1.998

Bedragen x € 1.000

Toelichting

Exogeen en autonoom

Rijksbudget BUIG

Aangezien het macrobudget van de BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) in 2022 is aangepast, is de rijksbijdrage voor Leidschendam-Voorburg vanaf dat moment structureel lager. Dit was nog niet in de begroting vanaf 2023 aangepast. Tevens zijn de uitkeringen per 1 januari 2023 gestegen met 10% (automatische koppeling met minimumlonen). Deze prijsstijging hebben we ook op de rijksbijdrage gecorrigeerd, vooruitlopend op de tweede beschikking in 2023.

De prognose van het tekort op de BUIG (inclusief de kwijtscheldingen van debiteuren) komt in 2023 op ongeveer € 3 miljoen. De raad informeren we hierover in een aparte raadsbrief.

Schuldhulpverlening ondernemers

Per 1 januari 2021 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening gewijzigd en zijn gemeenten wettelijk verplicht de schuldhulpverlening voor deze doelgroep open te stellen. Het doel van het openstellen van schuldhulpverlening voor ondernemers en zelfstandigen is dat ondernemers in financiële nood een extra kans krijgen om hun levensvatbare onderneming voort te zetten.

Nieuw beleid en intensivering

Eenzaamheidsbestrijding

Op 23 maart 2021 heeft het college het 'Plan van aanpak eenzaamheidsbestrijding gemeente Leidschendam-Voorburg 2021-2023' vastgesteld. In dit plan zijn drie lange termijndoelstellingen beschreven: het vergroten van de bewustwording en maak eenzaamheid daardoor bespreekbaar, creëer een lokaal netwerk en werk aan een duurzame aanpak.

De aanpak richt zich op alle groepen die kwetsbaar zijn voor eenzaamheid. Dat zijn niet alleen ouderen maar bijvoorbeeld ook jongeren, mantelzorgers en huishoudens onder de armoedegrens. Mede om die reden is voor de uitvoering budget beschikbaar gesteld. Bij de bespreking in de Raad heeft het college gezegd in 2023 terug te komen bij de Raad met een evaluatie en een verzoek voor een budget voor 2024 en verder aangaande het plan eenzaamheid.

Slagkracht Leidschendam-Voorburg

Beleidscapaciteit Sociaal domein

In het sociaal domein missen we generalistische capaciteit waarmee schommelingen in de inzet per beleidsterreinen beter opgevangen kunnen worden.

Naar voorbeeld van voor het ruimtelijk domein creëren we één extra functie voor een algemene beleidsmedewerker sociaal domein. Daarnaast zal er bij het ontstaan van vacatures voor beleidsfuncties in het sociaal domein, drie plekken voor willekeurige deelgebieden (bijvoorbeeld onderwijs, zorg, werk & inkomen) omzetten in twee algemene plekken voor het sociaal domein. Zo ontstaat een betere balans tussen beleidsmedewerkers met een profiel per vakgebied en beleidsmedewerkers met een breed profiel. Voor deze transitie nemen we de periode 2024 tot en met 2026. Daarna daalt de formatie terug naar haar huidige omvang.

Bouwen en wonen (VHROSV)

Programma VHLOSV	2024	2025	2026	2027
Slagkracht Leidschendam-Voorburg				
Expert Planoloog	-100	-100	-100	-100
Subtotaal	-100	-100	-100	-100
Raadsvoorstellen en -brieven				
Decembercirculaire 2022	-51	-53	-51	-51
Subtotaal	-51	-53	-51	-51
Effecten investeringsplan				
Kapitaallasten 2024-2027	18	18	8	8
Subtotaal	18	18	8	8
Totaal programma VHLOSV	-133	-135	-143	-143

Bedragen x € 1.000

Toelichting

Slagkracht Leidschendam-Voorburg

Expert Planoloog

De gegroeide opgave in het ruimtelijk domein vraagt om een versterking met de functie van een senior planoloog vanwege verzwarende van de inhoudelijke inzet op regionaal niveau, grote stedelijke opgaves als de 'Huygenustunnel' en de inzet voor de omgevingsvisie.

Raadsvoorstellen en -brieven

Decembercirculaire 2022

De effecten van de decembercirculaire op de meerjarenbegroting zijn verwerkt. De algemene uitkering neemt beperkt toe op basis van het actualiseren van de uitkeringsmaatstaven. In de raadsbrief 3164 zijn de financiële gevolgen van de decembercirculaire 2022 toegelicht.

Effecten investeringsplan

Kapitaallasten 2024-2027

Het investeringsplan 2023-2027 is geactualiseerd. Dit leidt tot wijzigingen in de kapitaallasten (rente en afschrijvingen) in meerdere programma's. In het raadsvoorstel Vaststellen Investeringsplan 2023-2027 wordt een verdere toelichting gegeven.

Algemene Dekkingsmiddelen

Programma Algemene Dekkingsmiddelen	2024	2025	2026	2027
Raadsvoorstellen en -brieven				
Decembercirculaire 2022	76	65	55	55
Subtotaal	76	65	55	55
Volume-ontwikkeling				
Aanpassen lastenbudgetten aan volume-ontwikkeling 2024	-137	233	41	-274
Stelpost openbare ruimte	8	122	225	229
Volume-ontwikkelingen gemeentefonds	226	-642	-167	609
Subtotaal	97	-287	99	564
Loon- en prijsontwikkeling				
Aanpassen batenbudgetten aan prijspeil 2024	2.048	2.082	2.094	2.094
Aanpassen lastenbudgetten aan prijspeil 2024	-4.627	-4.773	-4.852	-4.852
Loon- en prijscompensatie Gemeentefonds prijspeil 2024	5.075	5.075	5.075	5.075
Subtotaal	2.495	2.384	2.317	2.317
Totaal programma Algemene Dekkingsmiddelen	2.669	2.162	2.471	2.936

Bedragen x € 1.000

Toelichting

Raadsvoorstellen en -brieven

Decembercirculaire 2022

De effecten van de decembercirculaire op de meerjarenbegroting zijn verwerkt. De algemene uitkering neemt beperkt toe op basis van het actualiseren van de uitkeringsmaatstaven. In de raadsbrief 3164 zijn de financiële gevolgen van de decembercirculaire 2022 toegelicht.

Volume-ontwikkeling

Aanpassen lastenbudgetten aan volume-ontwikkeling 2024

De woningbouwprognose is geactualiseerd. De bijgestelde woningbouwprognose leidt tot een structurele verhoging van de uitgaven bij de budgetten die gekoppeld zijn aan de volumeontwikkeling.

Stelpost openbare ruimte

Er zijn kosten gemoeid voor het beheer en onderhoud in de openbare ruimte als gevolg van de toename van het aantal woningen. Dekking vindt plaats middels deze stelpost beheer & onderhoud openbare ruimte die gevormd wordt op basis van de woningbouwprognose.

Volume-ontwikkelingen gemeentefonds

De volume-ontwikkelingen op basis van de geactualiseerde woningbouw- en inwonersprognose zijn verwerkt in de maatstaven van het gemeentefonds. Met name vanaf 2026 is sprake van een lagere prognose van het aantal woningen en inwoners ten opzichte van de eerdere ramingen.

Loon- en prijsontwikkeling

Aanpassen batenbudgetten aan prijspeil 2024

De verwachte inflatie heeft gevolgen voor de gemeentelijke uitgaven in 2024. Een deel van deze lastenstijging wordt opgevangen door de stijging van de gemeentelijke belastingen, leges en tarieven. Deze worden jaarlijks bijgesteld aan de inflatie. Om die reden wordt er voor de verwachte stijging van de gemeentelijke baten in deze kadernota een stelpost opgevoerd, waarbij de nadere invulling plaatsvindt in de programmabegroting 2024-2027.

Aanpassen lastenbudgetten aan prijspeil 2024

In deze kadernota zijn stelposten opgenomen om de loon- en prijsstijgingen op te kunnen vangen. Deze indexeringspercentages zijn gebaseerd op de verwachte loon- en prijsstijgingen zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan 2023 van het Centraal Planbureau. Bij het opstellen van de programmabegroting 2024-2027 worden deze uitgewerkt.

Loon- en prijscompensatie Gemeentefonds prijspeil 2024

Jaarlijks wordt in de meicirculaire gemeentefonds bekendgemaakt welke prijscompensatie de gemeenten ontvangen voor een komend begrotingsjaar. Vooruitlopend op de bekendmaking van deze inflatie bij de meicirculaire 2023, is op basis van het Centraal Economisch Plan 2023 een inschatting gemaakt van de loon- en prijscompensatie die de gemeente mag verwachten van het Rijk.

Overhead

Programma Overhead	2024	2025	2026	2027
Exogeen en autonoom				
Administratieve ondersteuning Bezwaar	-70	-70	-70	-70
ICT-ontwikkelingen	-900	-950	-950	-950
Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams)	-50	0	0	0
Subtotaal	-1.020	-1.020	-1.020	-1.020
Nieuw beleid en intensivering				
Burgerparticipatie	-140	-140	-140	-140
Digitalisering Werk & Inkomen, Jeugd en Zorg	-100	0	0	0
Subtotaal	-240	-140	-140	-140
Slagkracht Leidschendam-Voorburg				
ICT-ontwikkelingen personeel	-700	-700	-700	-700
Professionalisering inkoop	-170	-170	-170	-170
Teamleiderscapaciteit ruimtelijk beleid en advies	-115	-60	-60	-60
Toekomstbestendig beheren	-200	-200	-200	-200
Subtotaal	-1.185	-1.130	-1.130	-1.130
Loon- en prijsontwikkeling				
Aanpassen lastenbudgetten aan prijspeil 2024	-2.495	-2.384	-2.317	-2.317
CAO-ontwikkelingen	-130	-130	-130	-130
Subtotaal	-2.625	-2.514	-2.447	-2.447
Effecten investeringsplan				
Kapitaallasten 2024-2027	-67	-178	-35	-35
Subtotaal	-67	-178	-35	-35
Totaal programma Overhead	-5.138	-4.982	-4.772	-4.772

Bedragen x € 1.000

Toelichting

Exogeen en autonoom

Administratieve ondersteuning Bezwaar

De gemeente behandelt jaarlijks honderden bezwaren. Met name door de energietoeslagen neemt dit aantal toe. Vorig jaar zijn er 125 bezwaren over alleen al de energietoeslag verwerkt. Ook dit jaar is de energietoeslag van kracht en wordt eenzelfde aantal bezwaren verwacht. Daarnaast wordt verwacht dat de start van de omgevingswet vanaf 2024 ook tot een aanzienlijke toename in het aantal bezwaren zal leiden. Daarom is het nodig om extra administratieve ondersteuning toe te voegen om de dienstverlening op peil te houden.

ICT-ontwikkelingen

De groei van het personeelsbestand (en inhuur) zorgt voor structureel hogere lasten voor licenties. Daarnaast is er sprake van structureel stijgende en onontkoombare kosten door de toenemende informatisering en automatisering. Het aantal applicaties groeit en ook neemt de beheerlast van applicaties toe als gevolg van de toename van functionaliteit. Tot slot blijft de vraag naar onderzoeks- en sturingsinformatie toenemen.

Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams)

Met de inwerkingtreding van de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) wordt beoogd knelpunten weg te nemen in relatie tot gegevensuitwisseling en privacy in het sociaal domein bij de aanpak van meervoudige problematiek. In 2024 zullen er implementatiekosten worden gemaakt.

Nieuw beleid en intensivering

Burgerparticipatie

Voor het versterken van participatie is een coördinator participatie noodzakelijk, evenals een uitvoeringsbudget om enkele initiatieven voor participatie mogelijk te maken. Hieronder valt het verder ontwikkelen en organiseren van jongerenparticipatie.

Digitalisering Werk & Inkomen, Jeugd en Zorg

Om te kunnen blijven voldoen aan de toenemende vraag binnen onder andere het minimabeleid, inburgering, WMO-zorg en Jeugdhulp, en om te voorkomen dat de wachttijden voor deze aanvragen onaanvaardbaar oplopen en de wettelijke termijnen van afhandeling in gevaar komen, is extra inzet nodig op het digitaliseren van aanvragen en het verder automatiseren van (werk)processen. In 2023 is de weg ingezet om via digitalisering en automatisering meer snelheid in het proces van aanvragen en behandelen te organiseren. Op basis van deze kennis en acties kan in 2024 naar vervolgstappen gekeken worden. De middelen worden gebruikt voor een extra informatiemanager voor één jaar om deze verandering in gang te zetten.

Slagkracht Leidschendam-Voorburg

ICT-ontwikkelingen personeel

Door de voortschrijdende digitalisering blijft het werkpakket van de IT-afdeling groeien. De ontwikkeling van de bemensing loopt hierbij sterk achter. Dit wordt nu opgelost door structureel in te huren voor functies die zich eigenlijk niet lenen voor inhuur omdat ze niet projectmatig of tijdelijk van aard zijn. De inzet van externe medewerkers is weliswaar flexibel, maar tegelijkertijd kwetsbaar als het gaat om kennisopbouw en is het relatief kostbaar. Het beschikbare inhuurbudget voor de ICT-afdeling wordt momenteel structureel fors overschreden door deze inhuur.

Professionalisering inkoop

Inkoop wordt steeds complexer en omvangrijker. Door professionalisering van het contractmanagement versterkt de gemeente de sturing op lokale aanbieders, zodat de gemeente beter borgt dat hetgeen is ingekocht ook wordt geleverd. Daarnaast zorgt de professionalisering voor een versterking van de positie in de regionale samenwerking, met name bij jeugdhulp en de WMO. Voor deze ontwikkelingen is versterking van de organisatie nodig met een contractbeheerder en een contractmanager.

Teamleiderscapaciteit ruimtelijk beleid en advies

De trend van een toenemend aantal gemeentelijke taken in zowel het ruimtelijk als sociaal domein, veroorzaakt ook meer inzet in beleidsontwikkeling, advisering en regionale samenwerking. Daarnaast is mede onder invloed van de nieuwe Omgevingswet sprake van taakuitbreiding op het gebied van locatie-ontwikkeling. De groei van de ambtelijke capaciteit vraagt inmiddels ook een versterking in het teammanagement, zodat teamleiders met een behapbare 'span of attention' kunnen investeren in ontwikkelingsgerichte competenties van medewerkers van de afdeling Maatschappelijke en Ruimtelijke Ontwikkeling.

Toekomstbestendig beheren

Om in te spelen op alle ontwikkelingen en toekomstbestendig te kunnen beheren zijn andere rollen binnen de organisatie noodzakelijk. Toekomstbestendig beheren wil zeggen dat we als organisatie in staat zijn om vooruit te kijken en rekening te houden met trends en ontwikkelingen die nieuwe eisen stellen aan de openbare ruimte. Dit vereist een proactieve samenwerking tussen de beheerdisciplines, de organisatie, de inwoners en de overige gebruikers van de openbare ruimte. Het realiseren van toekomstbestendig beheren in onze organisatie vergt een ingrijpende verandering in de taakopvatting, denkwijze en organisatie van het beheer van de openbare ruimte. De organisatiestructuur van de traditionele manier van beheer leent zich onvoldoende om toekomstbestendig te kunnen beheren. Traditioneel beheer is voornamelijk ingericht op het monodisciplinair beheren van de openbare ruimte. Bij integrale afstemming, samenwerking en het inpassen van beleidsdoelstellingen loopt men bij het hanteren van deze structuur tegen problemen aan.

Zowel het cyclische beheer als het vinden van de integrale samenwerking en het invullen van de beleidsdoelstellingen zijn op dit moment belegd bij de rol van beheerder. In de praktijk blijkt het werken op verschillende niveaus (operationeel, tactisch, strategisch) onhaalbaar. De waan van de dag heeft prioriteit waardoor het nadenken over de toekomst erbij inschiet. Dit heeft o.a. als gevolg dat er geen sprake is van structurele integrale samenwerking binnen stadsbeheer, beheer onvoldoende is aangehaakt bij ontwikkelprojecten en we onvoldoende in staat zijn onze vervangingsopgaven te plannen. De huidige structuur voldoet niet meer.

Om in te spelen op toekomstbestendig beheren is een structurele uitbreiding van de formatie nodig van een Strategisch beheerder openbare ruimte en een Adviseur inrichting openbare ruimte.

Loon- en prijsontwikkeling

Aanpassen lastenbudgetten aan prijspeil 2024

In deze kadernota zijn stelposten opgenomen om de loon- en prijsstijgingen op te kunnen vangen. Deze indexeringspercentages zijn gebaseerd op de verwachte loon- en prijsstijgingen zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan 2023 van het Centraal Planbureau. Bij het opstellen van de programmabegroting 2024-2027 worden deze uitgewerkt.

CAO-ontwikkelingen

De nieuwe CAO gemeenten voor 2023 is in april vastgesteld. Om de stijging van de lasten op te vangen zijn er eerder middelen gereserveerd in de begroting. De salarisverhoging valt iets hoger uit dan waar eerder rekening mee is gehouden.

Effecten investeringsplan

Kapitaallasten 2024-2027

Het investeringsplan 2023-2027 is geactualiseerd. Dit leidt tot wijzigingen in de kapitaallasten (rente en afschrijvingen) in meerdere programma's. In het raadsvoorstel Vaststellen Investeringsplan 2023-2027 wordt een verdere toelichting gegeven.

Ontwikkelingen

Er komen ontwikkelingen op de gemeente af die van invloed kunnen zijn op het meerjarenperspectief. Dit betreft veelal ontwikkelingen die nog niet financieel becijferd kunnen worden en een mogelijke risico of kans met zich meebrengen. De ontwikkelingen worden gegroepeerd weergegeven onder het sociaal domein, ruimtelijk domein en bedrijfsvoering & dienstverlening.

Sociaal domein

Vluchtelingenopgaven

In 2022 hebben gemeenten een taak gekregen voor de opvang en ondersteuning van Oekraïners en een verzoek voor de opvang van asielzoekers. Dit naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne en de crisis in de asielketen. In 2023 zullen de opgaven waarschijnlijk toenemen en zal er mogelijk een groter beroep worden gedaan op de gemeente. Hoe groot dit beroep zal zijn en in welke vorm (wettelijk, dwingend of een inspanningsverplichting) is nog niet duidelijk. Daarmee is ook nog niet in beeld te brengen wat eventuele financiële consequenties zijn. De wettelijke taak voor asielopvang zal naar verwachting niet voor 1 januari 2024 van kracht zijn.

Verstrekke uitkeringen (Participatiewet) en de financiering door het rijk (BUIG)

In 2022 heeft het rijk het macrobudget van de BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) naar beneden bijgesteld. Sinds dat moment heeft de gemeente Leidschendam-Voorburg een groter negatief verschil tussen de verstrekke uitkeringen en de ontvangst van het rijk (tekort BUIG).

Het rijk houdt rekening met een lager aantal uitkeringsgerechtigden dan onze gemeente in werkelijkheid heeft. Het tekort is in deze kadernota meegenomen.

Beschermd Wonen

Gemeenten zijn vanuit de Wmo 2015 verantwoordelijk voor Beschermd Wonen. Tot op heden wordt dit via een centrumgemeente-regeling georganiseerd. Den Haag is de centrumgemeente voor de regio, die naast Leidschendam-Voorburg bestaat uit Zoetermeer, Rijswijk en Wassenaar. De verantwoordelijkheid voor Beschermd Wonen verandert per 1-1-2024, onder voorbehoud van de invoering van het wetsvoorstel met betrekking tot het woonplaatsbeginsel. Vanaf dat moment hebben alle gemeenten de eigen verantwoordelijkheid om Beschermd Wonen voor nieuwe cliënten te organiseren en krijgen zij daar ook eigen middelen voor van het rijk. In de regio is ervoor gekozen te blijven samenwerken door blijvend aan te sluiten bij de inkoop van Den Haag en in elke gemeente een eigen lokale toegang (zorg dichtbij) te organiseren. Op dit moment wordt de nadere invulling daarvan uitgewerkt.

Er is een concept-verdeelmodel voor de financiële middelen beschikbaar, waarbij gemeenten in 10 jaar toewerken naar het totaalbedrag voor Beschermd Wonen. Met name voor de eerste jaren is het risico groot dat deze middelen niet toereikend zullen zijn voor de benodigde zorg, omdat het verloop van de toestroom moeilijk is in te schatten. Regionaal wordt daarom gewerkt aan afspraken over onderlinge financiële solidariteit. Deze worden in het derde kwartaal van 2023 aan de raad voorgelegd. Voor de kadernota wordt er voorlopig van uitgegaan dat de middelen dekkend zullen zijn voor de benodigde zorg (en uitvoering daarvan). Op basis van monitoring worden de risico steeds beter in beeld gebracht.

Nieuwe aanbestedingen

Ten aanzien van de maatwerkvoorziening Begeleiding is de gemeente op dit moment bezig met een inkoopproces Wmo-begeleiding, dagbesteding en kortdurend verblijf. Het inkoopproces wordt samen gedaan met de gemeenten Wassenaar, Lansingerland en Zoetermeer. De verwachting is dat het inkooptraject met ingang van 1 januari 2024 is afgerond en dat de gemeente vanaf 1 januari 2024 met nieuw ingekochte producten zal gaan werken. Deze inkoop kan effect hebben op de huidige tarieven. Wat dit effect zal zijn wordt op dit moment onderzocht. We houden rekening met een verhoging van de kosten voor Begeleiding ten gevolge van de inkoop.

Integraal huisvestingsplan

In 2023 wordt samen met de onderwijspartners een nieuw Integraal Huisvestingsplan (IHP) opgesteld voor primair en voorgezet onderwijs. In het IHP wordt voor de komende 10 jaar de huisvestingsopgave op het gebied van scholen in Leidschendam-Voorburg inzichtelijk gemaakt in omvang, doelstellingen en proces.

Voor alle projecten geldt hierbij een aantal (wettelijke) minimumeisen waar nieuwe onderwijshuisvesting aan moet voldoen. De basis voor Leidschendam-Voorburg is met ingang van 2023 energieneutraal (ENG) en Frissen Scholen klasse B. Per project kunnen hier desgewenst bovenwettelijke of locatiespecifieke eisen of ambities aan worden toegevoegd. In het IHP worden de financiële consequenties van de verschillende ambitieniveaus inzichtelijk gemaakt. In de uitvoering van het IHP wordt zoveel mogelijk ingespeeld op actuele prijspeilontwikkelingen (bijvoorbeeld op een eventuele bouwkostenstijging).

Cultuurnota

De nieuw op te stellen cultuurnota zal ingaan vanaf 2024. Naargelang de besluiten van de raad om eventuele ambities kracht bij te zetten met financiële middelen, kan dit gevolgen hebben voor de begroting.

Haags toekomstperspectief jeugd- en gezinshulp

Gemeente Den Haag richt vanaf 1 januari 2024 de jeugdhulp deels op een andere manier in. Om dat te realiseren, gaat Den Haag een substantieel deel van de jeugdhulp die nu regionaal wordt ingekocht lokaal inkopen. De Haagse plannen kunnen onder meer gevolgen hebben voor het zorglandschap (beschikbare jeugdhulp) in de regio. Op basis van een impactanalyse met beheersmaatregelen wordt in overleg met Den Haag bekeken hoe eventuele effecten kunnen worden geminimaliseerd.

Hervormingsagenda Jeugd

Recent is een principeakkoord tot stand gekomen tussen de VNG en het Rijk, dat op 14 juni 2023 aan de Algemene ledenvergadering van de VNG wordt voorgelegd. Het geschil met het Rijk richt zich vooral op de eerder, door het Rijk, ingeboekte bezuiniging. Het ingroeipad van deze bezuinigingen wordt tot en met 2025 bevroren. De haalbaarheid van de bezuinigingen is deels onzeker (landelijk € 380 miljoen), waardoor nadere afspraken over risicodeling zijn gemaakt. Daarnaast is het noodzakelijk dat er ook vanaf 2026 structureel voldoende financiële middelen zijn voor Jeugdzorg.

Implementatie Wams (Wetsvoorstel aanpak meervoudige problematiek sociaal domein)

Het is vrijwel zeker is dat deze wet per 1 januari 2024 ingaat. Volgens de VNG is de mogelijke impact van deze wet groot. De VNG adviseert gemeenten samenhangende wetten zo spoedig mogelijk te bekijken. Dit vraagt van gemeenten een integrale visie op de organisatie en inrichting van werkprocessen, werkinstructies, ICT, communicatie naar de inwoners en afspraken met ketenpartijen. De omvang van de benodigde investeringen is op dit moment nog niet bekend.

Ruimtelijk domein

Invoering Omgevingswet per 1 januari 2024

Op 14 maart 2023 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het Koninklijk Besluit ter vaststelling van de inwerkingtredingsdatum van 1 januari 2024. De Omgevingswet gaat daarmee definitief van start. Zoals al eerder gemeld wordt bij ieder P&C-proces de laatste stand van zaken in kaart gebracht. Zowel ten aanzien van risico's als begrote budgetten. Doel is om een vloeiende overgang naar de uitvoering volgens de Omgevingswet te realiseren. De vloeiende overgang is erop gericht dat de lijnafdelingen de activiteiten zelfstandig kunnen uitvoeren. Tegelijkertijd vraagt de inwerkingtreding van 1 januari 2024 om langere inzet van programmamanagement, projectleiding en -ondersteuning dan eerder was gepland. Hiermee wordt de zorgvuldigheid van de voorbereiding en nazorg na de inwerking gewaarborgd. Ten aanzien van de risico's is gebleken dat er voldoende beheersmaatregelen zijn ingevoerd om ervoor te zorgen dat deze tot een minimum beperkt blijven en waar nodig worden voorkomen. Het gaat dan vooral om sturing op praktische uitvoering (zoals experimenteren en werken met de nieuwe werkwijzen en procesbeschrijvingen en controles). Daarnaast zijn de benodigde financiële middelen beoordeeld en waar nodig bijgesteld op grond van hernieuwde inzichten. De huidige begrote middelen zijn op dit moment toereikend om de nog op te pakken werkzaamheden uit te kunnen voeren.

Actualisatie meerjarenonderhoudsplan (MJOP) gebouwen

Eind 2023 wordt het MJOP-gebouwen geactualiseerd, inclusief de hieraan gekoppelde voorziening. Het MJOP geeft inzicht in het beheer- en onderhoudsprogramma van het gemeentelijk vastgoedareaal met een planningshorizon van 25 jaar. Bij vervanging zal altijd gekeken worden naar een duurzame oplossing, zoals bij het vervangen van de verlichting voor de sporthallen en gymzalen. Tijdens de actualisatie wordt ook bekend wat de hoogte van de jaarlijkse dotatie zal zijn, of dat er een eenmalige extra storting in de voorziening nodig is. De actualisatie en de dan bekende financiële consequenties worden via een separaat raadsvoorstel aan raad aangeboden.

Ruimtelijke projecten

De sterk veranderde financieel economische situatie gedurende de afgelopen periode maakt het opstarten en tot realisatie brengen van woningbouw lastig. Daarentegen is er sprake van een enorme woningbouwopgave. De situatie wordt onder andere veroorzaakt door de stijging van de bouwkosten en energielasten, de stikstof problematiek, de rentestijgingen en daarmee gepaard gaande hogere woninglasten. Hierdoor staan zowel de kosten als ook de opbrengsten onder druk en wordt de verkoopbaarheid van (nieuwbouw)woningen moeilijker en minder voorspelbaar. Nieuwe projecten komen daardoor moeilijker van de grond en lopende projecten komen moeilijker tot realisatie. Ook in de projectenportefeuille van de gemeente Leidschendam-Voorburg doet dit fenomeen zich voor. Om de woningbouwopgave te kunnen realiseren vraagt dit mogelijk een financiële impuls van de overheid in de komende periode.

Actieplan verkeersveiligheid

Er is groot aantal aandachtspunten geïnterpreteerd, die de komende periode verwerkt worden in het actieplan verkeersveiligheid. Door personele krapte is er vertraging in het proces ontstaan. Verwacht wordt dat het actieplan hierdoor in het vierde kwartaal 2023 aan de raad wordt aangeboden. De financiële consequenties voor de uitvoeringsmaatregelen uit het actieplan zijn nu nog niet bekend. Zodra deze duidelijk zijn, wordt de raad geïnformeerd en worden de extra middelen aangevraagd.

Bedrijfsvoering & dienstverlening

Prijsontwikkelingen

Prijsstijgingen zijn van alle tijden. Echter, de afgelopen tijd is er – mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne – een versnelling van de prijsstijgingen. Tot op heden is het gelukt om deze extra prijsstijgingen op te vangen. Hogere prijsstijgingen die niet of slechts gedeeltelijk worden gecompenseerd door het Rijk, betekent mogelijk extra druk op het begrotingssaldo. Hierdoor ontstaat het risico dat bepaalde ambities en beleidsdoelstellingen niet, later of moeizaam gerealiseerd kunnen worden.

Gemeentefonds

Het Rijk werkt met gemeenten en provincies aan een nieuwe financieringssysteem vanaf 2026. In aanloop daarnaartoe heeft het kabinet eenmalig € 1 miljard extra beschikbaar gesteld voor het jaar 2026. Het financiële ravijn waar gemeenten mee geconfronteerd werden is hiermee gedeeltelijk, maar slechts tijdelijk opgelost. Eenmalig € 1 miljard extra lost het structurele probleem namelijk niet op. In 2027 is dan ook sprake van een oplopend tekort doordat de incidentele tegemoetkoming in dat jaar geen effect heeft.

De verwachting is dat de meicirculaire 2023 aanvullende informatie zal bevatten over de uitwerking van de nieuwe financieringssysteem en ook de hoogte van het accres in 2027.

Renteontwikkeling

De marktrente is stijgende. Op het moment dat er behoefte is aan nieuwe liquiditeiten, wordt ook de gemeente geconfronteerd met stijgende rentelasten. De verwachting is dat onze gemeente vanaf eind 2023 of begin 2024 weer de geld- of kapitaalmarkt moet benaderen voor nieuwe liquiditeiten. De hogere rentelasten die samenhangen met deze leningen, worden middels de omslagrente doorberekend aan alle investeringen in bijvoorbeeld scholen, gemeentelijk vastgoed en infrastructuur. Op dit moment zijn deze effecten nog niet te becijferen. In de programmabegroting wordt dit nader uitgewerkt.

Bijlagen

1. Uitgangspunten kadernota

Loon- en prijspeil

Jaarlijks stijgen personele en materiële uitgaven met de loon- en prijsindex. Grotendeels worden gemeenten hiervoor gecompenseerd via een hogere uitkering uit het gemeentefonds. Om de gemeentelijke organisatie financieel gezond te houden is het zaak rekening te houden met de prijsontwikkeling bij het opstellen van een nieuwe begroting. De bestendige gedragslijn van de afgelopen jaren is de financiële effecten van de loon- en prijsontwikkelingen mee te nemen in de kadernota. In de kaderbrief is daarom rekening gehouden met het financiële effect van het verschuiven van prijspeil 2023 naar dat van 2024. Om het effect hiervan voor de gemeentelijke budgetten te kunnen bepalen zijn de gemeentelijke budgetten geïndexeerd. Bij het indexeren is gekeken naar de aard van de budgetten. Daarom zijn de volgende indexen toegepast:

Index	2024
Loonindex	7,50%
Prijsindex	8,50%
Subsidie-index	4,43%
Index Gemeenschappelijke regelingen	8,23%
Tariefindex	8,23%
Huurindex	8,50%
Bouwindex	6,06%

De gemeente hanteert voor de bepaling van de indexcijfers al jaren dezelfde systematiek. De indexpercentages, afgezien van de bouwindex, zijn gebaseerd zijn op de percentages die zijn opgenomen in de macro-economische verkenningen van het najaar. Sinds 2022 zijn vanwege de hoge inflatie de recentere indexcijfers gehanteerd op basis van het Centraal Economisch Plan 2023 (CEP), gebaseerd op de CPB raming van maart 2023. De bouwindex is gebaseerd op het getal dat de VNG hiervoor jaarlijks in december over het eerstvolgende jaar publiceert (betreft dus indexcijfer 2023 die we als raming nemen voor prijspeil 2024). Het ophogen van kredieten naar prijspeil 2024 leidt vaak pas later tot effect in de gemeentelijke exploitatiebegroting omdat de kapitaallasten van de betreffende kredieten dan pas gaan lopen.

Aantal inwoners en woonruimten

Naast loon- en prijsontwikkelingen wordt de gemeentelijke dienstverlening beïnvloed door de demografische ontwikkeling van de stad. De beschikbare woningvoorraad bepaalt deze in belangrijke mate. Hoe meer woningen en mensen er in de gemeente wonen, hoe meer beroep er gedaan wordt op de gemeentelijke voorzieningen en dienstverlening. In deze kaderbrief is daarbij uitgegaan van onderstaande kerngegevens. De basis hiervoor vormt de werkelijke woningvoorraad per 1-1-2023 en de geactualiseerde woningprognose o.b.v. diverse bouwplannen in de gemeente.

Jaar	Aantal woningen per 1-1	Aantal inwoners per 1-1
2023	37.706	77.750
2024	37.771	78.120
2025	38.259	79.130
2026	38.983	80.630
2027	39.571	81.840

2. Verloop Reserves

In onderstaande tabel is het verwachte verloop van de reserves weergegeven.

In het verloop van de bestemmingsreserves is de besluitvorming tot en met april 2023 verwerkt en zijn ook de effecten uit de 1e Tussentijdse rapportage van 2023 meegenomen. In de tussentijdse rapportages wordt gerapporteerd over de voortgang van de bestedingsplannen van de diverse bestemmingsreserves.

Reserve	Stand 31-12 2022	Stand 31-12 2023	Stand 31-12 2024	Stand 31-12 2025	Stand 31-12 2026	Stand 31-12 2027
ALGEMENE RESERVES						
Algemene reserve met bufferfunctie	12.239	12.239	12.239	12.239	12.239	12.239
Algemene reserve vrij besteedbaar	62.823	58.770	57.996	59.243	59.243	59.243
Exploitatieresultaat (2023-2027 cumulatief)		-3.518	-4.585	-1.303	-6.983	-17.118
Totaal algemene reserves	75.062	67.490	65.650	70.179	64.499	54.364
BESTEMMINGSRESERVES						
Reserve Duurzaamheid en Energietransitie	44.428	42.553	40.678	38.909	37.140	37.140
Reserve Dekking afschrijvingslasten	27.763	26.579	25.211	23.591	21.952	20.298
Reserve Herwaardering activa	4.000	3.650	3.300	2.950	2.600	2.250
Reserve Maatregelen Corona	592	592	592	592	592	592
Reserve Oekraïne crisis	1500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Reserve Bereikbaar Stompwijk	5471	5.471	5.471	5.471	5.471	5.471
Reserve Ondersteuning energielasten	1.300	350	350	350	350	350
Reserve Bereikbaarheid	3.360	3.360	3.360	3.360	3.360	3.360
Reserve Mobiliteit	19.228	18.703	18.553	18.553	18.553	18.553
Reserve Ondergrondse hoogspanningskabels	3.350	3.350	3.350	3.350	3.350	3.350
Reserve Sterk voor Noord	8.800	8.800	8.800	8.800	8.800	8.800
Reserve Onderwijshuisvesting	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Reserve Langer zelfstandig wonen	9.809	8.499	7.189	5.879	4.819	3.919
Reserve Herontwikkeling Julianabaan	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Reserve Verevening sociale woningbouw	205	205	205	205	205	205
Reserve Nazorg Rietvink	350	350	350	350	350	350
Reserve Herstelbeleid	2.499	1.165	751	751	751	751
Totaal Bestemmingsreserves	142.156	122.408	118.665	114.926	111.167	109.164
TOTAAL	217.218	189.898	184.315	185.105	175.667	163.528

Bedragen x € 1.000